

FIȘA DE COMUNITATE

DATE GENERALE ȘI ISTORIE SOCIALĂ

- Descrierea generală a comunității

Moldovenii bucureșteni au un statut diferit de cel al persoanelor cu alte cetățenii care locuiesc în capitala României. Acesta este dat de parcursul istoric al Republicii Moldova care a făcut parte din statul român pentru o lungă perioadă de timp, dar a și fost separată puternic de acesta în perioada 1945-1991. Istoria comună a născut mai multe controverse legate de originea etnică și lingvistică a cetățenilor Republicii Moldova care se perpetuează până azi, atât în rândul cetățenilor moldoveni care locuiesc în București, cât și prin populația majoritară. Diferitele regimuri politice de la Chișinău au promovat succesiv originea moldovenească sau românească a vorbitorilor de limba română din Republica Moldova. Temele apar și în legătură cu cetățenii (și nu numai) moldoveni care locuiesc în România. În 2007, Vladimir Voronin, cere ca moldovenii care locuiesc în România să fie considerați, prin lege, minoritate națională¹. În aceeași perioadă apare și asociația "Comunitatea Moldovenilor din România" care, deși nu dorește să se implice în disputele politice ale liderilor de la Chișinău, militează pentru apărarea drepturilor etnicilor moldoveni care trăiesc în România². Statul român se implică la rândul său în delimitarea identitară moldovean/român desființând ONG-ul în primăvara lui 2007³, pe motiv că este ilegală existența unei organizații care să apere drepturile unei minorități care nu este recunoscută legal de către țara noastră. Certitudinile identitare moldovenești sunt mult mai fluide în rândul celor care locuiesc în București, așa cum reiese din cercetarea făcută printre ei. Este elocvent răspunsul unui interviuat care a dorit să rămână anonim care susține că *o identitate*

¹ <http://www.gds.ro/Local/2007-02-26/Chisinaul+cere+recunoasterea+moldovenilor+ca+minoritate+nationala/>

² <http://www.gandul.info/stiri/comunitatea-moldovenilor-din-romania-se-detaseaza-de-declaratiile-lui-vladimir-voronin-281621>

³ <http://www.ziare.com/vladimir-voronin/ziare-iasi/asociatia-comunitatea-moldovenilor-a-fost-desfiintata-101943>

națională moldovenească nu există în sine, deoarece nu există o națiune adevărată moldovenească – există doar o societate moldovenească, foarte divizată. Disensiunile apar în general față de originea românească vs. cea rusească a "moldovenilor". Olga consideră că noi suntem români din totdeauna, așa spune și istoria, români de peste Prut. Nu există diferențe între țara noastră și a voastră, doar că noi avem mai multe influențe rusești și după cum se vede mereu s-a cerut Unirea. Cei care se consideră români tind să se distanțeze de influențele rusești pentru a-și manifesta românitatea. "Rusismele", importuri culturale prezente în cotidianul moldovenesc trebuie eliminate pentru a lăsa loc identității românești complete. Marcel, organizatorul unor întâlniri CUC, joc de origine rusească, a trăit pe pielea lui de-rusificarea. În acest sens îmi amintesc de unii pseudo-naționaliști de-ai noștri, unioniști din Republica Moldova cu ceva forță politică, în trecut când am încercat să solicităm, când am încercat să obținem niște finanțări de la autorități publice, ne-au răspuns acești indivizi: "A, jocul acesta rusec! Păi, cum noi să susținem o chestie rusească în Moldova?". Faptul că formatul a fost inventat de un rus nu poate să excludă validitatea și valoarea culturală acestui format. Asta nu înseamnă că noi jucăm întrebări despre Rusia sau cultura rusiei, poate că se întâlnesc și ele, e și normal, face parte din cultura universală. Asta vreau să spun, faptul că e un concept din Rusia și noi l-am transpus, nu înseamnă că e o practică rusească sau că suntem agenții Moscovei, așa cum toată lumea începe să politizeze lucrurile. În afara acestor contradicții, avatarurile culturale moldovenești din București sunt legate mai degrabă de unele artefacte culturale (gastronomie, muzică) și de rețelele formate de către cei veniți aici. Ele sunt formate din actuali și foști studenți care s-au stabilit în București prin locul de muncă sau diferite forme de antreprenariat. În fapt, în București nu există o comunitate caracterizată prin legături strânse între toți componenții săi. Conform informațiilor pe care le-am strâns, legăturile sociale cele mai puternice între moldovenii bucureșteni există la nivelul studenților. După terminarea

facultății, pe măsură ce aceștia se angajează sau își dezvoltă propriile afaceri, legăturile fostelor rețele încep să se slăbească pe măsura trecerii timpului. Acest lucru este vizibil și prin evenimentele dedicate basarabenilor care se concentrează în cea mai mare parte pe studenții care sunt în București și care sunt organizate de ONG-uri studențești pentru basarabeni. Studenții sunt reprezentați într-o măsură mult mai mare de ONG-uri decât orice alt cetățean de origine moldoveană care locuiește în București. În capitală există 3 organizații studențești dedicate celor veniți din Republica Moldova (Asociația Studenților și Elevilor Basarabeni, Liga Studenților Basarabeni din București și Organizația Studenților Basarabeni).

- Date demografice

Conform recensământului din 1930 (an în care actualul teritoriu pe care se găsește Republica Moldova făcea parte din România), populația Basarabiei era compusă în principal din români (56.2%), ruși (12.13%), ruteni-ucrainieni (11%). Aceștia vorbeau în proporție de 55.8% limba română, 12.9% rusa și 11.6% ruteană-ucraineană⁴. Conform recensămintelor organizate în perioada 1959-1989 de către guvernul URSS populația Republicii Moldova este formată din moldoveni (al căror număr variază slab în jurul a 65%), ucrainieni (în jur de 15%) și ruși (în jur de 10%)⁵. În tot acest interval numărul celor care s-au declarat români a fost sub 1%. Este interesant că în urma unor rezultate preliminare ale recensământului din 2014⁶, numărul celor care s-au declarat moldoveni a scăzut la 56.8%, în timp ce 23.2% s-au identificat ca români. Mai mult, în același an 40.3% din cetățenii recenzați au spus că vorbesc limba română, în timp ce 13.2% moldoveneasca.

Declararea independenței Republicii Moldova, în 1991, a adus și încercarea de a recupera unele legături sociale, culturale și economice cu România.

⁴ <http://archive.org/stream/recensamntulgene02inst#page/n3/mode/2up>

⁵ https://ro.wikipedia.org/wiki/Demografia_Republicii_Moldova#1959_.E2.80.93_2004

⁶ <http://jurnalul.ro/stiri/externe/cat-de-romani-se-simt-cetatenii-republicii-moldova-rezultatele-recensamantului-din-2014-683097.html>

Mobilitatea cetățenilor moldoveni către România a fost ușurată, începând cu anii 2000 de creșterea economică a țării noastre, de politicile statului român care au favorizat accesul elevilor și studenților basarabeni în învățământul românesc și de legislația care a permis foștilor cetățeni români și urmașilor acestora să își recupereze cetățenia pierdută după 1945. Până în 2012, Ministerul Afacerilor externe soluționase peste 323.000 de dosare pentru redobândirea cetățeniei⁷. Astfel, după ce aproximativ 200.000 de cetățeni români s-au refugiat din Basarabia ocupată de sovietici în perioada 1940-1945, anii `90 și mai ales 2000 au adus în România și în București numeroși alți cetățeni ai Republicii Moldova. Numărul mare de persoane cu dublă cetățenie poate explica și numărul foarte mic de cereri pentru permis de muncă (58) venite din partea cetățenilor Republicii Moldova⁵. Tot în 2012, 247 de moldoveni (primul loc în top) au fost identificați de către autoritățile române cu ședere ilegală, din care 165 au fost repatriați⁵. În 2012 27.912 de cetățeni ai Republicii Moldova au depus cerere pentru a obține o viză de intrare pe teritoriul României⁸.

- Dimensiunea comunitatii – date oficiale si neoficiale

În prezent, Bucureștiul găzduiește oficial aproximativ 2.100 de cetățeni moldoveni veniți aici la studii ori mutați definitiv în oraș. Comunitatea pare să crească dacă ținem cont de sondajul care arată că doar 10% dintre moldovenii care vin la studii în România se întorc acasă⁹. În anul universitar 2014-2015 studiile de licență au atras 201 cetățeni moldoveni în universitățile bucureștene¹⁰. Nu am identificat alte cifre, formale sau informale, care să evoce o altă dimensiune a grupului de bucureșteni originari din Republica Moldova. Astfel, putem vorbi de un nivel educațional ridicat al moldovenilor din București.

⁷ http://www.fundatia.ro/sites/default/files/ro_125_Raport%20Cetatenie.pdf

⁸ <http://igi.mai.gov.ro/api/media/userfiles/analiza%20statistica%20sem%20I.pdf>

⁹ <http://www.gandul.info/magazin/doar-10-dintre-studentii-moldoveni-sositi-in-romania-se-intorc-in-republica-moldova-11752380>

¹⁰ <http://gorobic.com/admitere-in-romania-2014-2015>

- Factori structurali ai migrației ('pull' și 'push')

Migrația cetățenilor Republicii Moldova către România și București a fost facilitată de politicile statului român de după 2004 legate de acordarea cetățeniei românești și de facilitățile educaționale oferite tinerilor care își doresc să urmeze cursurile unui liceu sau unei universități. Locurile speciale, bursele și locurile de cazare gratuite în cămine, alături de cunoașterea limbii române au convins mulți tineri să aleagă universitățile românești. Recunoașterea europeană a diplomelor împreună cu accesul facil la cetățenia unui stat membru al UE au fost, de asemenea, argumente pentru alegerea României ca destinație studențească. Nu în ultimul rând, majoritatea celor intervievați cunoșteau pe cineva în București; rețelele au facilitat adaptarea la un oraș nou, într-o țară care le solicită multă bătaie de cap birocratică. Bucureștiul atrage și datorită perspectivelor profesionale pe care le oferă. O parte interlocutori au început să lucreze din perioada studenției, iar antreprenoriatul este ușurat de rețelele de moldoveni existente în capitală. Prin comparație cu Chișinăul, Bucureștiul este pentru moldoveni mult mai ofertant din punct de vedere cultural, economic și politic. În viziunea foștilor locuitori, capitala Moldovei suferă de lipsuri majore pe toate cele trei dimensiuni. Una dintre persoanele interviuate sintetizează aceste lipsuri: *În Moldova cred că m-aș întoarce pentru părinți, și dacă aș avea posibilitatea să schimb ceva în societatea de acolo, dar să pun umărul la ceva substanțial, cum ar fi schimbarea unui system (de educație, sănătate) sau implementarea unui proiect de anvergură cu oferirea unui număr mare de locuri de muncă calificate.*

Structură	Push	Pull
-----------	------	------

<p>Economici și demografici</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sărăcie • Lipsa perspectivelor de dezvoltare <p><i>Nu aveam ce face. Nu mergea. Nu mi-a placut. De tot ce te apuca trebuia sa te intalnesti cu probleme.</i> (fragment interviu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unor servicii educaționale și de sănătate <p><i>Condiții materiale proaste în învățământul universitar, corupție¹¹</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rețelele personale <p><i>Am venit singură în București. Voiam anume în acest oraș pentru că la Universitatea din București, cu un an înaintea mea a intrat prietena mea. Ea m-a ajutat să strâng actele și astfel am ajuns aici, ea fiind în anul 2 de studii.</i> (fragment interviu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea standardelor de viață • Dezvoltarea profesională <p><i>Dacă aş avea posibilitatea să câştig bani fără impedimente, m-aş întoarce acasă.</i> (fragment interviu)</p>
<p>Politici</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa securității <p><i>Eu acolo am avut afaceri si am fost nevoit sa renuntam la afaceri. am fost implicati... Bine, din puterea, cum era Partidul Comunist. Am avut un bloc in centrul Chisinaului unde aveam si eu o actiune, langa Gara Centrala. Am avut un bloc cu 16 etaje neconstruite. Adica nu era finisat. Eram in litigiu cu el. S-au implicat din Procuratura Generala, din Curtea Suprema de Justitie, ca la urma ne-au lipsit de el. Ni l-au luat. Au trecut toate instantele. Am ajuns la Curtea Europeana si pana in ziua de azi, asteptam Curtea Europeana sa vedem ce-o sa fie.</i> (fragment interviu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Corupția <p><i>În Republica Moldova nu vreau să mă întorc deoarece nu-mi place politica, metodele de a face o afacere, "cumătrismul".</i> (fragment interviu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Încălcarea drepturilor omului 	<ul style="list-style-type: none"> • Siguranță politică <p><i>Aici (România) e mai sigur pe viitor, pentru copii. Vad o stabilitate pe viitor.</i> (fragment interviu)</p>

¹¹ http://stiri.tvr.ro/studentii-moldoveni-sunt-nemultumiti-de-starea-caminelor_57453.html

<p>Sociali și cultural</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Discriminare etnică • Deschidere culturală scăzută <p><i>Nu m-aș întoarce acasă. Aș vrea să mă mut într-o țară Vest europeană pentru că sunt mai multe oportunități de locuri de muncă în diverse domenii, să cunosc mulți oameni noi și interesanți, noi culturi și tradiții.</i> (fragment interviu)</p> <p><i>In Moldova pacat ca lumea nu intelege. Sunt acolo jumate care... Eu inteleg ca e lumea care a trait in Uniunea Sovietica, aia mai in varsta, dar astia care sunt tineri acum, nici limba rusa nu o cunosc, dar daca il intrebi iti spune ca e mai bine in partea cealalta si eu nu ii inteleg. Bine, acolo nu se lucreaza. Daca s-ar lucra cu mass media. E foarte slab dezvoltat. Lumea e inapoiata. Eu acum cand ma duc in Chisinau e cum era odata in Transnistria, deci asa e in Chisinau.</i> (fragment interviu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aproximarea culturală de România <p><i>Și Chișinăul ca și Bucureștiul, este un oraș românesc.</i> (fragment interviu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deschiderea culturală a Bucureștiului
----------------------------	--	---

- Rețele de migrație

Rețelele bazate pe rudenie și prietenie constituie pentru migranți una dintre cele mai importante surse de informații, în toate domeniile de interes pentru ei. Aceste tipuri de rețele furnizează suportul pentru instalarea la destinație, pentru pătrunderea în noul mediu de imigrare și adaptarea la condițiile din țara de destinație. Majoritatea celor intervievați au venit în București și datorită rudelor sau prietenilor care locuiau și învățau aici. În general, este vorba de alți tineri, studenți în ani mai mari ai universităților bucureștene. Aceste rețele inițiale limitate au apărut recurent în discuțiile cu moldovenii intervievați, atât în cazul actualilor cât și a foștilor studenți din București. Ștefan a venit în urmă cu trei ani la facultate în București. *Mai aveam două surori mai mari care locuiau deja aici, veneam în vizită la ele, dar m-am mutat când am început facultatea,* spune el. Asemenea lui, Angelina, a absolvit o facultate bucureșteană unde a venit pentru că sora ei învăța deja

aici: *Prima dată am venit cu sora, ea era la facultate aici în anul trei, mi-am depus și eu actele la ambasada României din Chișinău, după ce am terminat liceul.* Cei care nu aveau legături în București înainte de a veni aici s-au apropiat inițial de alți basarabeni. Dimitri nu știa pe nimeni în București: *Am venit în România singur. Am găsit pe internet alți doi studenți care au fost admiși în București și împreună am urcat la autocar iar în București, în autogară ne-au întâlnit alți studenți care deja învățau aici. Pe ei i-am cunoscut pe internet.* Inițial, moldovenilor le este mai ușor să socializeze între ei. Legăturile sunt întărite și de organizațiile studentești dedicate basarabenilor care organizează mai multe evenimente prin care nou-veniții se cunosc. Relațiile formate în perioada studenției continuă în unele cazuri și după terminarea studiilor prin împărțirea chiriei, facilitarea găsirii unui loc de muncă sau prin parteneriate antreprenoriale. Angelina și-a găsit un loc de muncă prin aceste rețele. *Am obținut postul printr-o cunoștință. Patronii sunt din Republica Moldova și au o afacere aici. Toată activitatea mea de până acum a fost legată de cunoștințe (râde larg).* Toate cunoștințele aici mi le-am făcut. Iura și-a deschis cafeneaua împreună cu un alt cetățean de origine moldoveană care locuia în București din 2002 și cu care a făcut afaceri și înainte de a se muta în România. Rețelele au un rol important în migrația moldovenească, atât în cazul studenților care, printre altele, vin aici datorită persoanelor cunoscute care locuiesc în București cât și a antreprenorilor care pornesc colaborări cu alte persoane de origine moldovenească stabilite în oraș. Aceste rețele, întărite de activitatea organizațiilor studentești dedicate basarabenilor au și un rol în găsirea unui loc de muncă pentru student sau absolvent.

- Temporalitatea migrației (temporară sau stabilă)

Locuitorii Bucureștiului care provin din Republica Moldova au, în marea majoritate, perioade lungi de ședere în capitală. Nici unul dintre intervieuați nu și-a manifestat dorința de a pleca din București în perioada următoare. Studenții speră să se angajeze sau să pornească afaceri în oraș, iar cei care

lucrează deja aici își doresc să progreseze profesional în acest loc. Sedentaritatea este cauzată și de familiile pe care și le fac cei care s-au mutat în București; ei consideră orașul prietenos pentru viața de familie, datorită diversității culturale, economice și sociale propuse. *Pentru moment îmi doresc să rămân în România. Nu am motive nici să plec în Europa de Vest, nici să mă întorc în Republica Moldova. Îmi merge bine aici,* mărturisește Anonim.

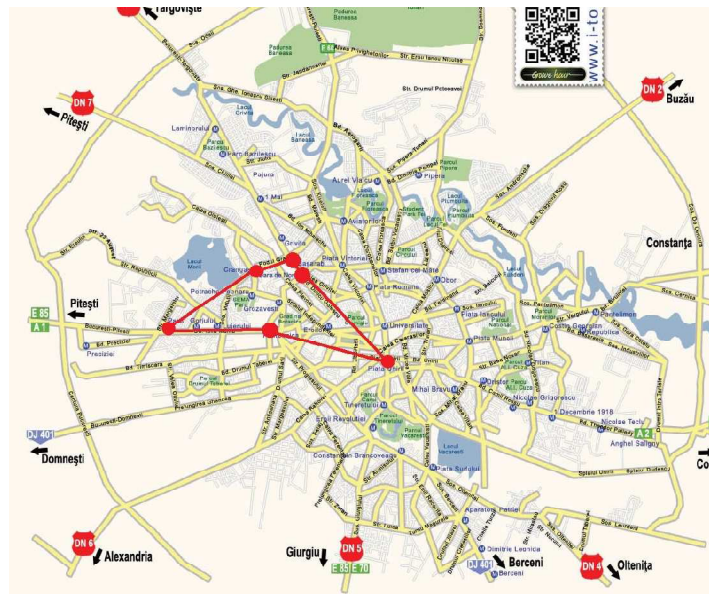
Mutarea într-un alt oraș este luată în calcul ca posibilitate pentru viitorul îndepărtat; din discuțiile avute nu am identificat nici un moldovean care să aibă în plan plecarea din București în următoarea perioadă. Destinațiile considerate sunt în general țările vestice, care oferă și mai multe oportunități decât capitala României. *Să mă mut în Vest? Da (un ton foarte hotărât), m-aș muta, dar poate nu acum, simt că încă nu sunt pregătit pentru asta; m-aș muta pentru tot ce e mai bun, sistemele de sănătate, juridic, educațional, pentru nivelul de trai, pentru gândirea mai liberă a persoanelor, pentru experiențe și provocări noi, "something like that", își imaginează Ștefan un viitor îndepărtat. Chișinăul sau alte localități ale Republicii Moldova sunt foarte rar considerate ca destinație de plecare, din cauza situației economice a țării. Angelina: *Cel puțin acum mă gândesc să rămân definitiv, poate acasă m-aș întoarce după 50 de ani (râde), la bătrânețe, pensie, așa da (râde cu glas), da până atunci nu (zâmbește). Aici este alt stil de viață din punct de vedere pe plan profesional.**

- Amplasarea/distributia geografica a membrilor comunitatii pe teritoriul Bucurestiului

Au fost identificate două zone ale Bucureștiului în care există o concentrație mai mare de locuitori de origine moldovenească. Nu există statistici oficiale în acest sens în afară, poate, de distribuția studenților în cămine la care, din păcate, nu am avut acces. În rest, aproximarea zonelor preferate de moldoveni se bazează pe relatările intervievaților noștri. Studenții locuiesc în principal în zona campusurilor datorită locurilor gratuite pe care le primesc în

căminele bucureștene. Dintre ei, o bună parte trăiește în Regie, amestecată cu ceilalți studenți ai facultăților care au căminele acolo.

În cazul celorlalți, am observat că o zonă cu o concentrare mai mare de moldoveni ar fi Grozăvești-Gara de Nord-Militari-Unirii, așa cum se poate observa și pe harta de mai jos. Nu au fost identificate patternuri în legătură cu preferința unor zone în afară de prețul chiriilor, accesul la mijloace de transport public sau apropierea de puncte personale de interes.



- Istoria socială a configurării grupului de migranți

Au fost identificate două etape importante ale migrației cetățenilor Republicii Moldova către București. Prima, de mică amploare, începe după 1990 și este formată din moldovenii care făceau mic comerț cu produse importate din țara de origine în piețele din România. În prima fază aceștia călătoreau des pentru a importa marfa. Pe măsură ce s-a dezvoltat comerțul cu produse importate din alte țări (Turcia sau China) micul comerț moldovenesc din București a început să nu mai fie profitabil. Totuși, o parte dintre cei care au lucrat în domeniu s-au stabilit în București și în orașele în care aveau relațiile, încercând să își găsească loc de muncă sau să pornească mici afaceri. Numărul lor nu era foarte mare, în perioada anilor `90 neexistând o

lege dedicată pentru recuperarea cetățeniei; astfel, moldovenii care au dorit să se stabilească în București puteau urma ori calea birocratică grea a obținerii cetățeniei, ori lucra la firme locale pe baza permisului de ședere și de muncă. Ultimul nu oferea prea multe posibilități din cauza restricțiilor fiscale și legislative importante. Începutul anilor 2000 a adus o primă oportunitate economică pentru moldovenii din România, prin firmele rusești care au venit aici. Moldovenii au început să fie căutați datorită cunoașterii limbii ruse și române. *A fost o perioadă în care moldovenii nu la studii, veneau... a fost o perioadă la începutul anului 2000, în care mulți moldoveni se angajau la muncă în România în firme rusești, care investeau aici, exportau cărbuni în România-Rusia. Au lucrat și români în aceste companii, însă ceea ce vreau să spun că au existat un flux de moldoveni în România datorită capitalului rusesc,* povestește Marcel. Alți actori importanți ai migrației în acea perioadă au fost studenții care au început să vină în București începând cu anul 1992, când au apărut bursele dedicate studenților veniți din Republica Moldova.

Guvernele care au condus România după 2004, împreună cu președintele Traian Băsescu au avut o politică care a ușurat accesul cetățenilor moldoveni la cetățenia română și către România. Studenții au fost un important pol al migrației. Pe baza legăturilor formate în anii '90-2000 și a politicilor menționate mai sus, numărul studenților veniți la studii în București a crescut simțitor, mai ales după 2009 când numărul bursei s-a dublat¹².

Fenomenul a însemnat venirea a tot mai

An universitar	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Număr de locuri scoase la concurs	1215	1277	2300	2670	2480
Număr admiși	1143	1153	2189	2192	1594

¹² <http://www.crpe.ro/wp-content/uploads/2012/09/CRPE-Policy-Memo-nr24-Bune-intentii-si-cosmar-birocratic-Paradoxul-burselor-acordate-de-statul-roman-studentilor-moldoveni.pdf>

mulți tineri moldoveni la studii în București și în România care au rămas aici reușind să obțină cetățenia română care le-a permis să lucreze sau să dezvolte afaceri aici, dar și acces mai ușor către țările UE.

- Interacțiuni cu instituții publice (permise de rezidență/vize etc.) și accesul la servicii (infrastructură, sănătate etc.)

Cetățenii din Republica Moldova au putut intra în România, până în 2007, doar cu pașaportul moldovenesc; permisul de ședere se făcea persoanelor care aveau activitate pe un timp îndelungat în țară, cum ar fi: studenție, servicii, proiecte. După intrarea României în Uniunea Europeană lucrurile s-au schimbat. Cetățenii moldoveni au fost nevoiți să-și deschidă viză pentru a putea intra legal în țară. Din momentul în care moldovenii stateau mai mult de 30 de zile, ei trebuiau fie să-și prelungească viza, fie să-și facă permis de ședere. În prezent, se aplică aceleleași demersuri, doar că din ianuarie 2014, cetățenii moldoveni pot trece granița spre România numai cu pașaportul biometric. Pentru a lucra în România cetățenii moldoveni au posibilitatea de a cere un permis de muncă sau de a depune dosarul pentru cetățenie, variantă aleasă de marea lor majoritate datorită restricțiilor pe care permisul de ședere/muncă le impune în cazul angajării sau deschiderii unei afaceri. Este problema Olgăi care trebuie să aștepte încă 4 ani din totalul de 8 pentru a primi cetățenie, conform procedurilor destinate altor etnici. Ea nu a reușit să demonstreze statului genealogia românească: *Eu nu am putut dovedi că "bunicii" mei au fost pe teritoriul României. Mi-am depus aici actele, dar mi-au zis că zona aceea nu a fost niciodată a României. Asta nu e adevărat. De aceea, trebuie să aștept 8 ani ca să pot deveni cetățean. Au trecut 4, mai sunt încă 4.* Din acest motiv, nici nu a reușit să își găsească un loc de muncă. Buletinul bucureștean mai implică și găsirea unei locuințe a cărui proprietar să semneze pentru luarea în chirie. În general, cei care aleg varianta asta plătesc o sumă de aproximativ 100 de euro pentru a locui fictiv

la adrese ale căror proprietari declară că le ocupă spațiul. Astfel de adrese pot "găzdui" până la câteva sute de cetățeni.

Elevii și studenții trebuie să prezinte dovadă că au fost admiși la liceu/facultate în România la bursa/buget, ca să nu plătească taxe suplimentare. Ceilalți obțin viza dacă au un motiv legal pentru care solicită șederea în România pe o perioadă mai îndelungată. În cazul studenților, permisul de ședere nu a presupus eforturi foarte mari. Angelina își amintește procedura pe care a trebuit să o urmeze în primul an de facultate: *Permisul de ședere.... (se gândește). Era la Universitate sau Unirea sediul, nu mai știu exact, Ministerul Afacerilor Externe, acolo se depunea pentru permis, trebuia să ai o serie de acte pentru a putea depune. Știu că alți studenți străini trebuiau să plătească o taxă, cred că erau cei care faceau facultatea la taxă cred. Trebuia să am de la facultate.... un ordin de la minister că am intrat la facultate, adeverință medicală, adeverință de la facultate, cazier, copie după certificat de naștere, copie după pașaport, copie după contractul de locuință, în cazul meu trebuia să am după contractual cu adresa de la cămin. Totuși, greutatea rezolvării dosarelor și durata scurtă a vizei puteau să producă neplăceri studenților veniți în București. Tot ea povestește: Am depus dosarul prin... ori început de noiembrie, ori sfârșit de octombrie, mi s-a eliberat un bilet unde îmi scria că pot să-mi ridic permisul pe 13 decembrie, dacă nu greșesc, însă din cauza faptului că erau mai multe solicitări nu a fost gata până la acea dată, așa că am plecat acasă în vacanța de iarnă cu viza. Problema care era la viză, ea era valabilă 6 luni de zile, dar aveai dreptul să stai în țară 90 de zile, iar eu am stat până când mai aveam doar trei zile valabilitate și-mi era teamă să nu am probleme la vamă când urma să mă întorc România. Când m-am întors în ianuarie în București am fost atenționată la vamă că am voie să mai stau doar 3 zile în țară. Așa că odată ce am ajuns la București, am mers să-mi ridic permisul de ședere în prima săptămână. A durat ceva luni până să-l obțin. (zâmbește). Bursele au produs și întârzierea cererii de dobândire a cetățeniei în cazul multor*

interlocutori. Avantajele pentru cetățenii Republicii Moldova care studiază în România pot fi mai mari decât ale cetățenilor români cu domiciliul în străinătate, motiv pentru care mulți preferă să își ia cetățenia abia după terminarea studiilor. Tot Angelina povestește: *În anul I am depus dosarul, trebuia să merg să depun jurământul... peste un an mi-a venit scrisoare de depunere a jurământului. Am depus jurământul în Moldova și actele tot acolo, mă refer la certificatul de naștere, iar buletinul aici în București. Buletinul l-am făcut abia anul trecut, nu mi l-am facut mai devreme deoarece aveam bursă și căminul asigurat pe locurile de basarabeni, plus la asta aveam permisul de ședere valabil și am dorit să beneficiaz de aceste opțiuni. Mi-am făcut certificatul de naștere din noiembrie 2013 și nu am dorit să mă grăbesc (zambeste), plus la asta m-am înscris și la master tot pe locuri de basarabeni. Trei locuri Sau dat trei locuri pentru basarabeni, unul la bursă și două la buget, eu sunt pe locul de bursă (zâmbeste).* Prin experiența ei a trecut și Dmitri: *am venit pe locurile străinilor. Acesta a fost și un motiv pentru care nu mi-am făcut buletin cât am fost student. Pentru mine a fost mai bine să nu am buletin ca să pot beneficia de drepturile unui student străin.* Una dintre problemele pe care le întâlnesc noii studenți în relația cu birocrăția este lipsa unor informații accesibile. Informațiile sunt căutate în interiorul rețelelor, la studenții basarabeni din anii mai mari. Un alt loc pentru căutat informații este siteul gorobic.com, cu informații legate de birocrăția românească, pus la punct de un student basarabean din anul 3 care încearcă să ajute alți studenți care abia cunosc Bucureștiul.

Din punct de vedere al accesului la sănătate, basarabeni bucureșteni sunt asigurați pe perioada studiilor datorită calității de student și ca cetățeni români care își plătesc taxele aici după ce își dobândesc cetățenia. Mai departe, accesul la serviciile sociale, educație etc. este același ca pentru orice alt cetățean român.

MINORITATEA ÎN OGLINDĂ

- Imaginarul media cu privire la comunitate – pattern-uri descriptive, forme de stereotipizare

În urma desk-research-ului au reieșit câteva teme generale legate de minoritatea moldovenească. Principala discuție se învâрте în jurul identității românești sau moldovenești a cetățenilor din Republica Moldova. Controversa lingvistică și etnică apare recurent în media bucureșteană, mai ales în perioada președinției lui Vladimir Voronin, unul dintre principalii susținători ai moldovenismului. Presa locală pare să vireze mai degrabă către identitatea românească a moldovenilor, luată ca atare, fără să existe dezbateri importante pe această temă. Alte informații legate de moldoveni sunt legate de diferite date statistici asociate acestora (locuri la liceu, număr solicitări vize sau cetățenie etc.), de scandalurile de corupție ale autorităților moldovenești sau despre relațiile încurcate dintre Republica Moldova – Rusia – Uniunea Europeană. Traian Băsescu a fost politicianul care a apărut des în presa românească discutând despre nevoia de apropiere între România și Moldova, discurs care a virat începând cu 2009 către ideea de unire a celor două țări.

EXPERIENȚA URBANĂ

- Forme de mobilitate în interiorul și exteriorul orasului

Nu au fost identificate patternuri în mobilitatea grupurilor de moldoveni din București. În general, traseele studenților sunt legate de Regie, loc în care majoritatea locuiesc și își petrec timpul liber. Prețurile accesibile fac zona atrăgătoare pentru studenții care locuiesc în căminele vecine. Aici preferă să iasă în cluburi (Princess, mai ales la Basarabian Party) și în pub-uri (Pub 18, Roxy, Pub 21, s.a). Alte locuri pe care studenții moldoveni le preferă pentru distracție sunt locațiile din Centrul Vechi: Sankt Petersburg (pub cu specific rusesc deschis de un cetățean din Republica Moldova), Marabou, Control, Metal Jack. O altă parte dintre ei preferă să își petreacă timpul acasă sau la

prieteni. Un alt drum pe care studenții îl fac des este cel spre facultate. Din când în când aceștia se deplasează spre autogară pentru a călători acasă sau a-și ridica pachetele venite de la părinți. Autogara principală care leagă Bucureștiul de Chișinău este Filaret, dar există transport informal și de pe strada Nicolae Iorga sau de la Gara de Nord. Mobilitatea studenților înspre autogări pare mai ridicată datorită deplasărilor mai dese ale acestora către casă și a pachetelor primite. După terminarea facultății, cei angajați încep să rărească drumurile către casă ajungând acolo doar cu ocazia Paștelui sau a sărbătorilor de iarnă. Cei care se deplasează mai des către casă în interes de afaceri o fac în general cu mașina proprie.

O dată cu terminarea facultății, persoanele intervievate au preferat să se mute preponderent în zona centrală a Bucureștiului sau în apropierea Regiei, datorită chiriilor mai mici. Toți cei cu care am vorbit preferă să folosească transportul public în interiorul orașului datorită prețului accesibil și traficului bucureștean. Cei care locuiesc în zona centrală folosesc și bicicleta pentru mobilitatea urbană. Olga sintetizează: *Nu am mașină și nici nu am mare plăcere să merg în mașină, în special în București. Este mereu aglomerație, se conduce agresiv, șoferii nu sunt atenți la drum ș.a. Prefer să circul cu RATB deoarece admir orașul, ceea ce nu pot face în metrou. Mi-am cumpărat de curând și o trotinetă. Îmi place să mă plimb cu ea. E mai plăcut decât pe jos. Ajung mai repede unde doresc. O pot urca ușor în RATB.*

- Nivelul de satisfacție privind locuirea în București

Îmi place Bucureștiul, e un oraș mare, ai multe posibilități. (Ștefan) Toți cei cu care am vorbit ne-au spus că sunt foarte mulțumiți de București. Majoritatea își imaginează viața în capitala României prin comparație cu cea din Chișinău, Bucureștiul fiind considerat un oraș care oferă o diversitate mai amplă de șanse profesionale/antreprenoriale, evenimente culturale și deschidere europeană. O altă cauză a experienței pozitive a Bucureștiului este vorbirea aceleiași limbi. Într-adevăr Bucureștiul este un oraș unde toată lumea își poate găsi locul. Pentru cei mai mulți dintre tineri, Bucureștiul este

un oraș al posibilităților diverse, al joburilor plătite mai bine decât în Chișinău, un oraș în care, după cum spun ei, ai toate șansele să reușești. Bucureștiul este ales și prin comparație cu alte orașe românești mai mici, care nu pot oferi la fel de multe oportunități. Pavel își motivează alegerea venirii în capitală: *Am vrut să mă înscriu la SNSPA, ceea ce am și făcut. Bacău nu mi-ar fi putut oferi posibilitatea să evoluez. E un oraș mic.*

- Interacțiunea cu ceilalți locuitori ai Bucureștiului (localnici și alte categorii de migranți)

Un moment important în istoria migrării studenților basarabeni spre București a fost decizia guvernului de a-i repartiza în cămine laolaltă cu toți ceilalți studenți. Până la jumătatea anilor 2000, basarabeni erau cazați în cămine speciale pentru studenții străini. În prezent, cu toate că locuiesc împreună cu studenți români din alte orașe, în primele luni după mutarea la București, basarabeni tind să socializeze mai degrabă cu alți studenți basarabeni. Un rol important în acest proces îl au asociațiile studențești care organizează evenimente care adună "comunitatea", dar și rețelele prin care noii bucureșteni ajung în oraș. Prietenii colegilor de cameră sau ai celor prin care au ajuns la studii în capitală sunt primele contacte avute aici. De multe ori, grupul de prieteni basarabeni nu este amestecat cu românii. Ștefan își povestește interacțiunile cu amicii: *Ies separat cu ei pentru că pe unii îi știu de la facultate și nu au treabă cu grupul de prieteni din Moldova. Nu cred că s-ar înțelege. Dar fiecare dintre noi avem și alți prieteni cu care ieșim, de la job sau de la facultate. Doar fotbal joc și cu români și cu moldoveni. la fostă companie unde am lucrat aveau echipă de fotbal și jucăm cu ei. De când am plecat de acolo ne întâlnim doar la fotbal lunea și marțea. Mai iau un prieten cu mine, pe Pavel. Și cred că mai e un moldovean în echipa lor. (...) Cei de la facultate sunt mai mulți români, dar cei mai apropiați îmi sunt cei moldoveni.* La rândul ei Angelina povestește cum, după ce inițial a împărțit camera cu alte fete din Republica Moldova, în prezent colegele de cameră provin din provincia românească. Ea spune că nu se simte la fel de apropiate de ele

cum se simțea de colegile moldovence. *Noi mâncam separat, pe deoparte e și mai bine...M-am înțeles bine, ne respectam.* Istoria ei este asemănătoare cu a lui Ștefan: *Am și prieteni moldoveni și români. Când am venit aici o cunoșteam decât pe sora mea și după aceea sora mea mai avea 2-3 prietene, m-am împrietenit și eu cu ele, apoi cu fetele din cămin, colege de cameră din moldova, colege de la facultate... m-am împrietenit cu 5 fete cu care încă țin legătura.* Interacțiunile cu alți studenți români pot fi facilitate și de organizațiile comunității basarabene. Deși atrag mai degrabă moldoveni, aici mai ajung și prieteni români ai acestora. Un exemplu este jocul CUC, de origine rusească, importat de la Chișinău de Marcel. Întâlnirile celor care joacă sunt dominate de basarabeni, dar, spune Marcel, de fiecare dată vin și câțiva români aduși de jucătorii mai vechi.

După terminarea facultății majoritatea se integrează în grupurile de la locul de muncă, păstrând și o parte din relațiile construite în studenție. Trebuie ținut totuși cont de faptul că grupul moldovenilor bucureșteni pare să fie format preponderent din persoane tinere, venite la studii; acestea încep să socializeze treptat cu bucureștenii, după ce în prima etapă rămân prinși mai degrabă în interiorul grupurilor moldovenești.

- Consum cultural și mediatic local

Nu au fost identificate patternuri de consum cultural și mediatic specifice comunității moldovenești. În afara studenților care se concentrează pe zona Regie pentru petrecerea timpului liber, datorită prețurilor accesibile și concentrării studențești de aici, restul persoanelor cu care am vorbit își concentrează consumul cultural și mediatic conform intereselor personale care nu au legătură cu identitatea moldovenească. Nu există media locală dedicată celor originari din Republica Moldova.

LOCUIRE ȘI STIL DE VIATĂ ÎN BUCUREȘTI

- Situația locativă – tipul de locuire: închisă/deschisă, localizare geografică în București - concentrări, cultura materială a spațiului rezidențial; structuri familiale; regim de proprietate, relația cu spațiul de proximitate

Cei mai mulți dintre moldoveni ajung în București pentru prima oară la liceu sau la facultate. În acest caz, în cele mai multe situații ei preferă să locuiască la camin. Celor care vin la liceu, unitatea de învățământ le pune la dispoziție un loc de cazare în cămin. Aici trebuie să respecte o serie de reguli legate de intervalul orar în care pot primi vizite sau ieși din cămin.

Pentru cei care vin în București la facultate, caminul este, de cele mai multe ori, prima locuință. Până acum câțiva ani, exista în Complexul Regie un camin unde erau cazati studenții străini. Astăzi, toți studenții străini, indiferent de naționalitate, sunt cazati împreună cu studenții români. Complexul Regie este cel mai populat complex de camine de către moldoveni. Camerele în care locuiesc sunt de două, de patru sau de șase persoane. În general, după anii de facultate și după ce obțin un job, studenții preferă să se mute în chirie. Am observat că preferă să închirieze apartamente în apropierea complexului de camine pe motiv că deja cunosc zona, prețul chiriei este accesibil, sunt aproape de prietenii care mai stau în camin și își pot petrece serile de după job în puburile din complex, unde prețurile sunt accesibile.

Moldovenii care au o situație financiară mai bună locuiesc fie în cartiere rezidențiale (Complexul Rezidențial din Militari), fie în zonele centrale ale orașului. Locuiesc în apartamente închiriate sau cumparate. Cetățenii români și-au făcut buletin de București, dar nu întotdeauna la adresa la care locuiesc. Pentru asta au apelat la intermediari care facilitează găsirea unor persoane dispuse să "ia în spațiu" pe doritor. *Sunt cetățean român, spune Anonim, am și buletin. Cred că stăm 100 de persoane într-o garsonieră, cel puțin în acte.* Practica este confirmată și de un vânzător al unui chioșc de lângă una dintre autogările informale care îi ajută pe cetățenii moldoveni să

Își găsească adrese bucureștene pentru buletin. Dmitri a trebuit să apeleze la o cunoștință pentru o adresă românească: *Pentru buletin aveam nevoie de o adresă din România. Trebuia să mă ia cineva în spațiu. Am apelat la o prietenă de aici. M-a trecut la ea în apartament. Adresa mea oficială e în satul Munteni-Buzău, județul Ialomița.* În general, după ce se mută în chirie nu au relații apropiate cu vecinii; abia dacă îi cunosc și știu cu ce se ocupă. Doar unul dintre cei cu care am vorbit era proprietar al apartamentului în care locuia. Este vorba despre un antreprenor care nu a făcut studiile aici și care acumulasese capital înainte să vină la București, muncind în Italia. S-a hotărât să se mute la București pentru a se ocupa de afacerea pe care o gestionează împreună cu un alt moldovean; în acest moment locuiește într-unul dintre ansamblurile rezidențiale construite la sfârșitul anilor 2000, într-un apartament pe care este proprietar.

- Cultura materială domestică

Lipsa de spațiu din camerele de cămin limitează numărul de obiecte pe care noii studenți pot să le aducă de acasă. Ținând cont de faptul că locul din cămin reprezintă prima locuire bucureșteană, nu am descoperit multe obiecte domestice cu o valoare simbolică ridicată aduse din Republica Moldova. În general, viitori studenți vin cu lucruri de strictă necesitate, urmând să acumuleze alte obiecte îndeosebi după părăsirea căminului studentesc. Intervențiile interlocutorilor sunt elocvente. Pavel spune că atunci când *a venit în țara MEA, mi-am adus doar strictul necesar (haine, obiecte de igienă personală etc.). Fără obiecte sentimentale.* Cei care își reclamă apartenența etnică românească încearcă cu atât mai mult să nu se diferențieze de ceea ce își imaginează ei că reprezintă cultura românească. Olga a venit la rândul ei doar cu strictul necesar pe care l-a păstrat pe toată durata studenției datorită mobilității locative: *Am adus strict obiectele necesare pentru locuirea în cămin, iar obiectele cu valoare sentimentală au rămas acasă prin dulap, deoarece camera de la cămin este foarte mică și nu*

am avut mult spațiu pentru depozitarea multor obiecte. În plus, în fiecare vară trebuia să ne decazăm și era greu să-mi mut lucrurile dintr-o parte în alta, de aceea am preferat ca obiectele de valoare sentimentală să rămână acasă și să le admir când vin în vacanță.

- Forme de sociabilitate și petrecerea timpului liber

În afara Regiei, unde studenții preferă să își petreacă o parte a timpului liber au fost identificate câteva spații care adună comunitatea basarabeană. Aceiași studenți sunt prezenți în clubul Princess unde OSEB organizează săptămânal, în perioada anului universitar, petreceri basarabene. Primirea pachetului de acasă poate motiva întâlniri domestice ale basarabenilor care locuiesc în cămin.

Sankt Petersburg din Centrul Vechi este, la rândul său, un loc care adună basarabeni de vârste variate; localul își propune să recreeze o atmosferă de bar moldovenesc, cu mâncăruri influențate de bucătăria rusească, greu de găsit în București. Bucătăria moldovenească este căutată și în restaurantul La Plăcinte, acolo unde am găsit moldoveni veniți să ia masa.

Au mai fost identificate și activități precum CUC, un joc de cultură generală foarte popular la Chișinău care adună amatorii moldoveni din București. Micile grupuri de pasionați se întâlnesc în mai multe locații bucureștene, printre care și Londonphone, barul unui basarabean venit în 2004 în capitala României.

EDUCATIE, LIMBA SI PRACTICI CULTURALE

- Pattern-uri educaționale, forme de școlarizare

O parte semnificativă din cetățenii bucureșteni de origine moldovenească a ajuns aici datorită locurilor în liceele și universitățile românești oferite de statul român în prima parte a anilor `90. Dintre aceștia, cei mai mulți au luat contact cu școala românească în perioada studenției. Grupurile sunt formate în general din persoane cu studii superioare finalizate sau în curs de

finalizare, cei care aleg să se mute la București în perioada liceului fiind puțini. Distanța mare și vârsta reprezintă principalele impedimente pentru studiile liceale în București. Din discuțiile purtate reiese că zona Iașiului ar fi preferată pentru admiterea în clasa a 9-a datorită apropierii geografice și a unor similitudini culturale mai mari. Zona românească a Moldovei este, în cazul unora, o zonă de tranzit în perioada liceului care ajută la aclimatizarea birocratică și culturală cu România. O parte dintre cei care fac liceul acolo rămân acolo, iar alții preferă să continue în București datorită posibilităților diverse.

- Integrare versus izolare școlară

Experiența școlii românești este, în general, pozitivă pentru cei veniți la București. Problemele întâlnite s-au axat în general în jurul limbii române vorbite de basarabeni bucureșteni, puternic influențată de accent, regionalisme sau arhaisme care îi fac pe unii să se integreze mai greu în prima perioadă de locuire în București. Poate fi vorba despre o formă de auto-izolare, apărută datorită lipsei de informații despre București, facultăți și colegii români, după cum recunoaște Angelina: *Nu m-am simțit respinsă, mă simțeam eu... trăiam impresia că dacă o să spun ceva greșit, dacă nu o să înțeleg ceva sau dacă o să spun un cuvânt în rusă... mă simțeam incomod. Acum a trecut, nu am nici o problemă.* Pentru elevii de liceu problema poate să fie mai importantă decât pentru studenți: *Am plecat de aici pentru că nu m-am putut adapta la liceu. Am avut o problemă la limba franceză. În Republica Moldova am făcut limba rusă și limba engleză. Când am ajuns aici colegii mei de la liceu învățau limba franceză la un nivel avansat și eu nu am putut face față, așa că m-am întors acasă. După ce am terminat o facultate acolo am vrut să revin în România, așa că m-am înscris la facultatea de teologie,* povestește Anonim problemele avute în perioada liceului. Aceași experiență a trăit-o și Olga: *La început a fost mai dificil, dar nu pot să zic că a fost vorba de discriminare, ci mai exact, când am venit la liceu aveam probleme de exprimare și nu înțelegeam toate cuvintele, deși se*

vorbea în română, însă pentru mine unele cuvinte erau necunoscute, între timp le-am înțeles semnificația și totul s-a rezolvat.

La facultate, Dmitri își aduce aminte cum colegii l-au ajutat atunci când nu a reușit să se facă înțeles de către profesorii de la facultate: *La facultate uneori profesorii nu înțelegeau ce vreau să le spun, am avut noroc de colegi foarte buni care mă înțelegeau și le traduceau profesorilor ideea. Însă de obicei profesorilor le plăceau studenții Basarabeni deoarece eram (și suntem) foarte sânguincioși.* Tot el povestește că pot apărea diferențe de raportare ale studenților români față de moldoveni prin comparație cu ceilalți români. *Ai venit la noi în țară, înveți din banii noștri și mai ai pretenții...*, i-a spus un coleg în trecut. Totuși, astfel de incidente sunt rare în poveștile interlocutorilor noștri. Nu au apărut alte probleme de izolare școlară în discuțiile pe care le-am purtat, în afara barierei de comunicare amintite mai sus care dispare, treptat, pe măsura familiarizării cu bucureștenii.

- Abilități și practici lingvistice (utilizarea limbii native și a limbii române – contexte și moduri de utilizare; achiziția lingvistică)

Moldovenii veniți la București sunt vorbitori nativi de limba română; totuși, regionalismele și arhaismele folosite peste Prut pot pune bariere de comunicare, mai ales în prima parte a sejurului bucureștean. *Am avut unele bariere de comunicare. În general din motivul că în Rep. Moldova se folosesc cuvintele românești care în România deja au devenit arhaisme. Sau dacă nu știam vreun cuvânt, încercam să le explic colegilor ce vreau să spun și eu mă ajutau să aflu cuvinte noi. Cel mai mult îmi place faptul că prietena mea româncă mă corectează imediat dacă greșesc formularea vreo unui gând,* sintetizează Olga problemele de folosire a limbii române avute după venirea la București.

Accentul moldovenesc poate fi un factor al individualizării prin identitatea moldovenească ce poate să aibă atât un impact pozitiv cât și unul negativ, în funcție de situație. Anonim îi consideră falși pe cei care încearcă să își ascundă accentul. El spune că accentul îl reprezintă și că nu încearcă să

scape de el, chiar dacă asta îl scoate în evidență în grupurile cu care se întâlnește. Mai mult, un alt interlocutor spune că accentul poate fi un mijloc de socializare deoarece mulți bucureșteni cu care a interacționat îl consideră interesant. Invers, accentul poate însemna și identificarea originii individului și asocierea sa cu stereotipurile moldovenești: lene, neseriozitate sau lipsa cinstei. Dmitri a trebuit să părăsească după două luni Call Centerul pentru care lucra deoarece accentul, vocabularul sărac și ruisemele erau un impediment major în încercarea de a-i convinge pe clienți să cumpere produsele firmei. Basarabienii care locuiesc de mai mulți ani în București nu se mai confruntă cu astfel de probleme, majoritatea adaptându-și limbajul la cel bucureștean, chiar dacă accentul rămâne prezent pe perioade mai lungi. O altă caracteristică lingvistică a moldovenilor veniți în București este cunoașterea limbii ruse, folosită în continuare pentru găsirea locurilor de muncă, dar și pentru a se ascunde de persoane din afara grupului. Lanțul de magazine care vând produse slave Berezka angajează tineri basarabeni, datorită cunoașterii limbii ruse care îi ajută să se înțeleagă cu clienții de origine slavă ai magazinului care nu cunosc limba română. Personalul magazinelor este format doar din tineri basarabeni; am auzit limba rusă folosită în discuțiile cu clienții, dar și în discuțiile interne ale angajaților. La fel este și cazul barului Sankt Petersburg care angajează doar tineri originari din Republica Moldova. De fapt, așa cum am remarcat atunci când am fost în observație, la una dintre autogările informale din București, folosirea limbii ruse marchează dialoguri interne care trebuie ascunse de cei din afara grupului. Șoferii care nu au dorit să vorbească cu noi au început să vorbească între ei în rusă atunci când nu doreau să înțelegem ce discută.

- Valoarea și convertibilitatea capitalului educațional/cultural

Relațiile dintre cele două state și politicile de apropiere ale României de Republica Moldova au produs o convertibilitate crescută a capitalului educațional. Cetățenii moldoveni sunt liberi să aleagă un liceu sau o facultate din România pe baza studiilor anterioare, pe locurile dedicate care nu au fost

ocupate în totalitate în nici un an. Cei care au cetățenia română au acces nelimitat la sistemul educațional românesc pe baza diplomelor obținute în Republica Moldova.

Influența culturală rusească a fost amintită în majoritatea interviurilor făcute. Ea scade în amplitudine pe măsura integrării în spațiul bucureștean, păstrând doar dimensiunea lingvistică și câteva avataruri culturale legate, în general, de ingrediente și mâncăruri care nu se găsesc în București și care sunt aduse de acasă. Bucătăria moldovenească funcționează și ca un factor coagulant al grupurilor de moldoveni care se adună pentru a găti preparate "de acasă", dar poate funcționa și ca un catalizator al creării sau întăririi relațiilor cu ne-moldovenii care participă la aceste evenimente.

- Forme de distincție prin practici culturale

Principala distincție subliniată de interlocutori ține de diferențele gastronomice dintre București și Republica Moldova. În ciuda asemănărilor care există între cele două bucătării, unele produse nu se găsesc, se găsesc cu greu sau costă mult în București; altele sunt considerate a fi fără gust sau de o calitate inferioară. Pavel primește vărzari de la părinții săi. *La noi, la Ialoveni, vărzările sunt plăcinte umplute cu cireșe amare. Am văzut într-o zi la o patiserie de la Unirii că au vărzari. Eram flămând și am cerut două. Era 5 lei una. Când am gustat erau cu varză și mie nu-mi place. Le-am aruncat. Dacă face mama în perioada cireșelor, îmi pune pachet cu vărzări. Sunt foarte bune la gust, dulce-amăru. La Ialoveni se face și Festivalul Vărzarilor. Băieții râd de mine când la spun că la Ialoveni se fac plăcinte cu cireșe amare și cu sâmburi. Zic că numai la mine e posibil așa ceva.* Lui Iura îi lipsesc produsele de origine rusă pe care și le comandă de la magazine din Moscova: *Imi dau comanda la Moscova de icre rosii si mai imi trimite. Alea sunt mai natural. Aici nu sunt asa. Adica am luat, dar nu sunt la fel si imi trimit niste prieteni de acolo din Rusia.* Olga își aduce de acasă grecica, aici poți să o găsești sub denumirea de hrișcă, e foarte bună ca și produs nutriționist, mai sunt bomboanele Bucuria, maioneza, scrumbie în România

nu se găsea cu același gust ca la noi, acum se poate găsi la magazinul Berezka. De fiecare dată când merg acasă îmi iau câte ceva, în primul rând părinții nu-mi permit să plec fără să-mi iau câte ceva. Olga merge La Plăcinte mai des când au venit în București, acum mai merg din când în când, când am poftă de ceva de acasă cum ar fi: Cușma lui Guguță, plăcintele noastre Poale în Brâu sau zeama noastră de pui cu tăieței...Na, ce să zic, depinde..

În ultimii ani, nostalgia culinară a migrantilor, dar și partea exotică a bucătăriei basarabene au fost speculate de firme care importă aceste produse. Unele dintre acestea, cum este lanțul La Plăcinte se și branduiesc vizual folosind elemente decorative inspirate din cultura rurală moldovenească. Astfel, un meniu care conține Soleanca, o ciorbă originară din Rusia, foarte populară în Republica Moldova, friptura moldovenasca, branza cu mamaliga, placinte si deserturi moldovenesti este servit printre abajururi cu motive moldovenesti si tot felul de elemente traditionale pe pereti: de la desene si pana la farfurii, tablouri si cani, toate aranjate astfel incat sa se plieze pe ideea restaurantului. Pe tavan sunt covoare tesute, scaunele si canapele sunt cu motive traditionale, iar lampile au un abajur crosetat. Elementele decorative sunt moldovenesti. Peretii sunt plini de tot felul de tablouri si tablouase lucrate manual sau pictate manual. Lanțul nu este foarte popular printre basarabenii bucureșteni care vin rar aici pentru că mâncărurile nu sunt cu adevărat moldovenești după cum spune unii interlocutori. Angelina crede că localul are și influențe rusești, de exemplu clătitele cu vișine cel puțin sunt de la ruși, un fel de salată rusească dacă nu greșesc și o ciorbă Soleancă, însă nu știu sigur este în meniul La Plăcinte sau la Andy`s Pitza. Uite și această ciorbă o fac mai bună față de cum o fac ei....Așa îmi spun prietenii. În același stil este decorat și pub-ul Sankt Petersburg care diferențiază cultura basarabeană prin legăturile cu Rusia. Marcile etnice observate în prim plan sunt etichetele băuturilor rusești de pe rafturile barului. O altă marcă care domină etnicitatea locului sunt tablourile cu

imagini ale orașului Sankt Petersburg expuse pe pereții localului, dar și servirea de către ospătari și barmani îmbrăcați în ținute specifice locului cu mâncăruri tradițional moldovenești și băuturi tari.

O altă formă de diferențiere apare la petrecerile basarabene organizate de ASEB, eveniment care adună studenți basarabeni propunându-le printre altele, muzică de peste Prut. Muzica este un marker identitar important al evenimentelor care adună basarabeni, nu doar în cazul studenților. Restaurantul Vatra Neamului este popular pentru organizarea de evenimente familiale deoarece propune petreceri cu muzică populară moldovenească sau cu muzică basarabească de Crăciun sau Revelion.

- Universul religios - segregat/deschis, formalizat/improvizat

Religia principală din Republica Moldova este ortodoxia pe rit vechi. Calendarul Iulian diferențiază sărbătorirea Crăciunului și Anului Nou de România. Moldovenii bucureșteni sărbătoresc aceleași evenimente religioase ca și populația majoritară. Cei mai mulți aleg să meargă acasă cu ocazia Paștelui, sărbătorit în același timp ca și în România, și a sărbătorilor de iarnă. Studenții, în primii ani de facultate, rămân acasă în vacanța de iarnă pentru sărbătorirea ambelor variante, după care, treptat, se întorc doar în perioada Crăciunului și a Revelionului pe rit nou. O parte dintre cei care locuiesc de mai multă vreme în București merg acasă de Crăciun, dar petrec revelionul în București cu grupurile de prieteni de aici. Dmitri sărbătorește de două ori: *De exemplu Crăciunul în România îl sărbătoresc, apoi plec acasă și sărbătoresc Revelionul și apoi Crăciunul pe rit vechi. Când eram student absentam facultatea și rămâneam până pe 7 ianuarie, de Crăciun, din păcate ceilalți colegi deja învățau și eu pierdeam cursurile. Acum nu pot să absentez de la muncă, din acest motiv ultimii ani nu am fost acasă de Crăciun. Sărbătorile de Paști sunt comune așa că nu există diferență.* Alții au renunțat complet la sărbătorirea Crăciunului pe rit vechi și s-au aliniat la calendarul gregorian. *Nu fac Crăciunul pe vechi, pentru că mi se pare foarte trist să faci ceva după revelion, un fel de gest de alcoolic, așa mi se pare, un om*

deprimat care nu știe să-și revină la activitățile normale. Cu toți cei care mă cunosc nimeni nu face Crăciunul sau Revelionul pe vechi. Adaptarea profesională la calendarul gregorian este puternică datorită imposibilității de a-și prelungi vacanța cu încă două săptămâni, în contextul în care în București pe data de 7 ianuarie (Crăciunul pe rit vechi) reîncep activitățile. Migrația spre România are efecte și în Republica Moldova; familiile se adaptează la sărbătorirea Crăciunului conform noului calendar pentru a putea petrece timpul cu cei care se reîntorc acasă pentru care luna ianuarie nu este o opțiune de concediu.

MUNCĂ ȘI PROFESIE

- Activități economice; Profiluri profesionale și antreprenoriale; dinamica ocupațională

Multi dintre moldovenii bucureșteni sunt absolvenți ai liceelor și facultăților din România. Cei care au absolvit aici lucrează în telecomunicații, call center, programare, management, IT sau fac voluntariat. Mulți dintre ei încearcă să lucreze din perioada facultății, dar sunt limitați de restricțiile impuse celor care stau în București doar pe baza permisului de ședere. De aceea, cei care reușesc să își găsească un job o fac, în general la negru. *Din anul II de facultate am lucrat part-time, nu am lucrat cu contract de muncă, am lucrat la un băiat tot din Republica Moldova care începuse o afacere în Cadastru. Eram cu el, lucram câte 4 ore pe zi, luam măsurători cu el, făceam proiecte împreună, am fost și singură la un client din Ploiești unde am luat măsurători la un apartament, apoi la un alt apartament aici la Unirii. Nu am lucrat foarte mult, pentru că firma nu a durat. Cred că vre-o două luni dacă nu greșesc, își amintește Angelina. În prezent, datorită unui concurs organizat de o asociație moldovenească, împreună cu soțul ei a câștigat finanțarea pentru deschiderea unei afaceri. Marcel și-a deschis afacerea prin firma cu care colabora în urmă cu trei ani: am venit aici pentru că am primit o ofertă din*

partea unei companii franceze, își dorea să-și deschidă o filială aici în București, primii doi ani de zile am fost singur din partea firmei respective cu contract în Polonia, era așa o formă juridică, activ-am în România, dar nu aveam firmă, eram doar fizic aici, făceam foarte des naveta, închiriam o garsonieră unde dormeam doar 3-5 nopti pe lună, nici nu pot să zic acum că eram la București. Eram foarte des la Paris, în Chișinău și apoi la București. De trei ani am deschis firmă, avem angajați, cu acte în regulă, cu o activitate deja la un anumit nivel. În prezent sunt cu familia, soția și copilul, mi-am luat și apartament, suntem stabiliți aici. Acum totul depinde de job, în ziua de azi lumea este mobilă. Nu anticipez să mă mut din București în viitorul apropiat. Nici el și nici Iura nu au făcut facultatea aici, dar au ajuns la București după perioade mai lungi de mobilitate în alte țări. Rețelele locale ale firmelor cu care colaborau sau pe care le construiseră personal au adus mai mulți antreprenori la bucurești. Iura a început făcând naveta între Chișinău și București pentru a vinde produse petroliere din Rusia împreună cu un alt cetățean moldovean care locuia deja în oraș. Pentru că nu s-a înțeles cu colaboratorul său, Iura a ieșit din afacere și și-a deschis o cafenea unde a angajat-o și pe soția sa care, în lipsa cetățeniei, și-ar fi găsit greu un alt loc de muncă. La fel ca și Iura, Anonim a început afacerea cumpărând mobilă IKEA de la magazinul bucureștean pe care o vindea la Chișinău. Cu banii câștigați a început să importe vin moldovenesc pe care îl vindea la o tarabă din metroul bucureștean. Ulterior și-a dat seama că dulciurile ar putea fi mai profitabile, motiv pentru care, în prezent, mai multe chioșcuri pe care le deține vând bomboanele Bucuria, foarte populare în Republica Moldova.

Cei care au absolvit liceul sau facultatea in Republica Moldova au venit in Romania pentru a-si deschide o afacere. Asa cum ne-a spus si unul dintre subiectii nostri, in Romania este sigur sa investesti o suma mare de bani, pentru ca stii ca statul nu iti poate confisca nimic. Alti moldoveni au dorit sa aduca in Romania o parte din produsele si cultura Republicii Moldova, asa ca

au deschis aici magazine cu produse din Moldova (dulciuri, alimente) sau cafenele cu specific rusesc care sa le aminteasca de casa.

- Diplome, echivalare

Pentru cei care vin aici sa se inscrie la liceu sau la facultate, echivalarea diplomelor nu este o problema, accesul le este permis in orice unitate de invatamant. Pentru cei care au studiat o perioada in Republica Moldova si vor sa se transfere la o facultate din Romania este necesară promovarea unor examene de diferență pentru echivalarea studiilor.

AGREGAREA COMUNITĂȚII

- Forme de asociativitate formală și informală

Rețelele formate în interiorul grupurilor studentești au catalizat o parte dintre formele asociative identificate. Persoane din Republica Moldova care s-au cunoscut la București s-au asociat și au început afaceri împreună. Este cazul lui Anonim care, după ce a încercat mai multe variante de importat produse alimentare din Republica Moldova a reușit să păstreze, împreună cu un asociat care îi este și coleg de apartament, un mic lanț de magazine care vinde bomboane Bucuria în spații aglomerate ale Bucureștiului. Rețelele au funcționat și în cazul antreprenorilor care nu au făcut studiile în România, așa cum am arătat anterior.

Alte forme de concentrare a grupurilor de tineri basarabeni bucureșteni sunt cluburile precum cel al lui Marcel, care a organizat la București jocul CUC, joc de cultură generală. *Pentru început aș putea spune că, CUC (Ce? Unde? Când?) nu este un eveniment ci mai degrabă un club, o comunitate de oameni care le place să facă un anumit lucru, să joace întrebări de cultură generală. Acest club a început din Republica Moldova, are 15 ani de când este înființat, iar eu eram unul dintre fondatorii clubului din Moldova și unul din fondatorii Organizației Nonguvernamentale pentru că Moldova este o Organizație Nonguvernamentală.* El spune că organizează, de fapt, un club

de interese, habii, de oameni care vor să se adune și să se distreze, iar în același timp să se dezvolte intelectual. Nu este oficializat, nu are o formă juridică, nu are sponsori, nu are un site oficial, e o comunitate, dar e o comunitate stabilă. Oamenii se implică, vin regulat și majoritatea sunt moldoveni întradevăr, 80% sunt moldoveni. La fel ca Marcel, mulți alți basarabeni mutați în România care practicau jocul la Chișinău au deschis astfel de cluburi în orașele în care locuiesc.

Organizațiile studentești sunt la rândul lor foarte prezente în cotidianul studenților veniți din Republica Moldova. Au fost identificate trei organizații naționale care organizează diferite evenimente dedicate în fiecare an. Toți studenții cu care am discutat și-au intersectat traseul cu una dintre organizațiile menționate la evenimente organizate (petreceri, excursii, dezvoltare profesională, etc.). Ștefan și-a întâlnit prietenii în ASEB: *Ne întâlneam la evenimente și așa ne-am apropiat. Asta ne-a unit. Apoi am început să ieșim la bere împreună, în club și la fotbal. Acum ne întâlnim chiar și când nu mai are asociația activitate, cum e acum, vara. Împreună cu ei m-am plimbat prin mai multe orașe din țara împreună cu surorile mele sau cu ASEB-ul. Organizau excursii și activități prin țară. De cele mai multe ori erau gratuite și mergeam. Așa am văzut câteva orașe din țară. Îmi place România. Alte proiecte derulate de asociații au fost legate de integrarea profesională a absolvenților, diferite traininguri de stimulare a competențelor; ele sunt puse în practică și cu ajutorul studenților basarabeni voluntari.*

- Evenimente cu potențial de agregare a comunității

Toată lumea vorbește de comunitatea moldovenilor și că s-ar integra mai greu printre romani e foarte vagă. Poate există la nivel de universitate, studenții sunt la început, un alt sistem față de al nostrum, dar moldovenii trecuți de o anumită vârstă, au o experiență sau lucrează deja în București e mult să spui că sunt o comunitate. Eu (...) am atâția prieteni Români și lucrez cu Români, nu pot să vorbesc de o comunitate de moldoveni, e o

chestie care deviază. Asta e valabil adevărat doar pentru studenți. e foarte ușor să te integrezi în România, avem aceeași limbă, aceeași cultură. (Marcel). În afară de Petrecerea Basarabean organizată de ASEB nu există evenimente dedicate tuturor potențialilor membri ai comunității. Diferite grupulețe se agregă în jurul unor pasiuni, haobby-uri sau activități punctuale, dar nu există evenimente generale adresate tuturor categoriilor de bucureșteni originari din Republica Moldova.

- Manifestări comunitare (religioase, culturale, sportive, divertisment)

Nu au fost identificate manifestări comunitare specifice comunității basarabenilor bucureșteni, în afară de Petrecerea Basarabeană. Alte evenimente sau activități se adresează unor grupuri restrânse și nu au o dimensiune identitară.

- Spații de socializare

Petrecerea Basarabeană este organizată în Clubul Princess. Cercul de CUC se organizează în Londonphone. Localurile deținute de basarabeni pot funcționa ca spații de socializare temporare atunci când găzduiesc evenimente organizate de membri ai grupurilor. Altele pot sponsoriza adunări ale unor grupuri de acest tip cum a fost cazul cafenelei lui Iura care a sponsorizat seara de limba rusă organizată Facultatea de Limbi Străine.

Camerele de cămin (mai des) și locuințele (mai rar) mai apar ca spații de socializare pentru grupurile de prieteni basarabeni. Ele sunt folosite pentru petreceri restrânse în jurul alimentelor primite sau aduse de acasă. Acest tip de socializare este caracteristic mai degrabă studenților care primesc pachete de la părinți. Un alt loc de adunare a fost centrul Centrul Cultural Multifuncțional „My Place”. Sub sloganul „*Locul în care ne întâlnim*”, My Place este singurul centru cultural multifuncțional din România destinat comunităților de străini care susține o gamă largă de activități în domeniul cultural, recreațional și educațional. Acestea pot lua forma unor ateliere de creație, seminarii pe diferite teme de interes, activități sportive, expoziții,

serii culinare, întâlniri tematice, alte evenimente la cerere. Activitățile derulate facilitează integrarea străinilor din țări non U.E. în România și promovează valorile acestora pentru construirea unei comunități solidare.

- Inventar de asociații

Universul ONG-urilor legate de Basarabia este compus din asociații dedicate celor veniți să locuiască la București (majoritatea organizațiilor studențești), dar și din organizații care militează pentru unire și alte obiective politice ale celor două state. Am luat în considerare doar prima categorie, fiind dedicată basarabenilor mutați în România, și în București. Aici intră trei organizații principale care activează în București: Organizația Studenților Basarabeni, Liga Studenților Basarabeni și Asociația Studenților și Elevilor Basarabeni. Ultima, împreună cu alte 14 organizații din România au format Federația Asociațiilor de Basarabeni din România care sintetizează obiectivele fiecărui membru. **Scopul** federației constă în a reprezenta interesele comune ale studenților și elevilor de etnie română din Republica Moldova aflați la studii în România cu stimularea participării acestora la actul educațional și la viața socială, economică și culturală.¹³

- Forme de reprezentare etno-politică

Basarabenii nu sunt recunoscuți de statul român ca minoritate națională, de aceea nu au acces la participarea politică ca reprezentanți ai etniei. Cei care își capătă cetățenia pot participa la viața politică în Parlamentul României în calitate de reprezentanți ai românilor care locuiesc peste hotare. În 2012, Eugen Tomac a fost ales cu 73% din voturi ca reprezentant al românilor din diaspora. În 2013 Tomac a fost primul deputat al parlamentului românesc care și-a deschis birou la Chișinău. La fel ca mulți alți tineri Tomac a venit la studii în România și a intrat de aici în viața politică.

- Portrete de lideri comunitari

¹³ http://www.fabromania.ro/membri_fab

Din discuțiile pe care le-am avut cu studenții moldoveni din București, am observat că Dmitrie Gorobic este perceput ca potențial lider comunitar. Dmitri este o persoană activă și implicată în comunitatea de moldoveni. Este un participant activ la toate activitățile organizate în cadrul asociațiilor pentru basarabeni și se impune în grupul din care face parte pentru că e mereu un om informat. Prin blogul sau personal, gorobic.com, a reușit să se facă remarcat în comunitatea sa și toți studenții moldoveni îl cunosc. Dmitri este o figură cunoscută chiar și pentru cei care abia ajung în București. Prin siteul sau a reușit să se facă cunoscut și să poată oferi toate informațiile necesare unui nou venit în oraș. Dmitri povestește de ce a construit site-ul și istoria creșterii sale: *Când am venit în București am întâmpinat câteva probleme mari. Nu găseam multe surse de informare despre ce acte îmi trebuie, unde anume trebuie să ajung în București ca să fiu cu toate în ordine. Aveam de acasă o cunoștință mai mare decât mine cu doi ani și o sunăm mereu să-mi spună toate detaliile. Am înebunit-o cu telefoanele. Atunci mi-am dat seama că e nevoie de un site pentru studenții care vin din Moldova. Când am ajuns eu eram puțini, și chiar mi-a fost greu să mă descurc cu toate problemele astea. Așa mi-am făcut un site, gorobic.com. La început publicam informații despre admitere, acte și cum trebuie să te descurci când ajungi în București. Acum blogul a ajuns în primele căutări în google. Am făcut mai multe proiecte în România și asta m-a ajutat să-mi ridic site-ul. Mi se întâmplă să fiu căutat de studenți care vin pentru prima oară în România, așa cum am fost eu, și care nu știu ce să facă. De multe ori mă duc după ei la autogară și îi conduc prin București. De când lucrez nu am mai avut timp, dar sunt persoane pe care le-am cunoscut prin intermediul blogg-ului și care mă ajută. Când încă site-ul era la început am văzut că în locul meu răspundea altcineva la întrebări, o fata. Am urmărit-o o perioadă să văd dacă oferă informațiile corecte, apoi am lăsat-o în pace pentru că am văzut că știe despre ce este vorba. Am vorbit cu ea pe net și mi-a zis că e tot din republica Moldova și de aceea știe toate detaliile. M-am împrietenit cu*

ea, și atunci când nu pot eu să ajut pe cineva să se descurce în București, mă ajută ea. Nu au fost identificate alte persoane considerate a fi lideri comunitari, poate și din cauza legăturilor difuze existente în interiorul comunității după ce membrii săi au terminat studiile.

- Forme de antreprenariat etno-cultural

La Placinte este o marca comercială din Republica Moldova, apărută în anul 1999. Meniul este bazat pe mâncare cu specific moldovenesc: friptura moldovenască, branza cu mamaliga, placinte și deserturi moldovenesti. Moldovenii îl recunosc ca fiind un restaurant etnic.

Vatra Neamului este un restaurant deschis de o familie de moldoveni în Balotesti. Restaurantul este unul cu specific moldovenesc, de la petreceri, seri festive, meniu, până la decorarea și amenajarea spațiului. Se organizează petreceri cu muzică populară moldovenască, petreceri de Crăciun și Revelion după tradiții moldovenesti. Localul nu este unul accesibil tuturor, prețurile sunt destul de ridicate. De aceea, cei care îl frecventează au un statut social ridicat.

Mai există în București lanțul de magazine Bucuria din stațiile de metrou, dar și firme care importă sucuri, dulciuri și alte produse alimentare din Republica Moldova. Aceste produse se găsesc la chioșcuri din galeriile comerciale ale unor hypermarketuri bucureștene sau pe rafturile unor magazine din cartiere.

RELAȚII CU ȚARA DE ORIGINE

- Forme de comunicare și schimb cu țara de origine (pachete, vizite reciproce etc) - frecvență, intensitate etc.

Pachetul de acasă este un avatar al vieții studentești și în cazul basarabenilor care învață în București. În primii ani de locuire Bucureșteană studenții primesc mâncare gătită, dar mai ales produse de consumat pe care nu le găsesc aici. Lui Ștefan mama îi trimite mâncare; *le mai trimite și*

surorilor mele. Uneori bagajul e așa greu că abia reușesc să-l ridic (râde). Îmi pune mâncare făcută de ea, care știe că îmi place și bunătăți pe care nu le găsesc pe aici. Îmi pune și prăjituri și plăcinte. Cei care au terminat facultatea preferă să își aducă singuri produsele necesare atunci când merg în vizită la părinți.

Vizitele "acasă" se întâmplă din ce în ce mai rar pe măsura trecerii timpului petrecut în București. Dacă în primii ani de facultate studenții ajung chiar și lunar acasă, după terminarea studiilor și angajare cei mai mulți revin doar pentru sărbătorile de iarnă. Angelina și-a făcut aniversările la Chișinău în primii doi ani după venirea la București. Acum își vizitează părinții doar de Crăciun. Ștefan mai merge la Chișinău de maxim 4-5 ori pe an. Pentru a ajunge acasă moldovenii bucureșteni pot folosi microbuzele care pleacă de la Gara De Nord și de la Autogara Filaret. Drumul costă în jur de 70 de lei. O altă variantă mai rapidă o reprezintă cursele informale organizate de posesori de mașini mici din Republica Moldova care așteaptă într-o zonă centrală a Bucureștiului clienții. Aceștia fac aproape zilnic cursele, unele mașini fiind dotate cu paturi pentru odihna șoferului sau a călătorilor obosiți. Trenul "Prietenia", care leagă Bucureștiul de Chișinău este folosit rar, datorită prețului ridicat și a duratei prelungite a traseului. Din cauza traficului scăzut de călători trenul a fost suspendat în 2009 pentru a-și relua ruta o dată la două zile.

O formă de comunicare cu țara natală mai este vizitarea reciprocă a membrilor de familie, deși până acum un an era mai complicat să treci granița (*trebuia să se facă invitație pentru persoanele în cauză; acestea pe baza invitației puteau sa-și deschidă viză. La vamă era obligatoriu să prezinte invitația și un cont bancar care prezenta minim 300 de euro, bani care demonstau că persoana are cu ce să trăiască în România pe toată durata vizei din pașaport*). În prezent, datorită ușurinței cu care cetățenii moldoveni pot intra în România și a timpului mediu petrecut pe drum (în medie 8 ore), familia poate veni și ea în vizită la București.

- Interacțiuni mediate digital

Comunicarea digitală se realizează prin intermediul programelor Facebook, Odnoklassniki (*Одноклассники- site de socializare rusesc*), Skype, Viber, WhatsApp. Acestea înlesnesc comunicarea cu cei rămași în Republica Moldova pentru discuții cotidiene sau evenimente speciale. A fost cazul Angelinei care și-a serbat pe Skype ziua de naștere împreună cu familia. *Ei sărbătoresc ziua mea acasă, iar eu aici. Anul acesta m-au sunat să-mi spună LA MULȚI ANI și erau la masă cu toții, eii acolo și eu aici cu prietenii. Ne-am văzut pe Skype.* Olga vorbește zilnic cu părinții ei care locuiesc în apropiere de granița cu România și astfel și-au făcut abonament la un operator românesc. Există și câteva oferte ale firmelor de telefonie mobilă pentru cei care vor să apeleze numere din Republica Moldova. Orange are o ofertă prin care utilizatorul poate apela nelimitat, contra unei sume, 3 sau 5 numere de telefon moldovenești. Digi încearcă să capteze piața lansând un tarif scăzut pentru vorbitul pe fix în Republica Moldova. Nu există statistici publice ale folosirii telefoniei mobile pentru apelurile către Moldova dar, din discuțiile avute în cadrul acestei cercetări pare că cei care locuiesc în București preferă comunicarea digitală care este gratuită.

OBSERVAȚII FINALE

Nu putem vorbi de o comunitate mare care să cuprindă majoritatea bucureștenilor de origine moldovenească. În București trăiesc moldoveni cu caracteristici socio-demografice variate, veniți aici din motive diferite între care nu există o uniformitate a auto-definirii originii; cercetarea a scos la iveală că identitatea moldovenilor bucureșteni variază pe continuumul român – moldovean – rus. Au fost identificate două categorii principale din punct de vedere al motivației venirii. Cei mai numeroși par să fie studenții ajunși la București cu ajutorul burselor și facilităților acordate de statul român începând cu 1992. Aceștia rămân în București după terminarea facultății unde își continuă cariera profesională. Procesul a fost amplificat de legislația

permisivă legată de acordarea cetățeniei române care le-a permis multora să devină cetățeni și, astfel, să aibă acces nelimitat la oferta profesională oferită de oraș.

Cea de-a doua categorie din punct de vedere al motivației venirii este alcătuită din antreprenorii care și-au deschis afaceri în București. Din cercetarea pe care am făcut-o au reieșit două tipuri de afaceri, import-exportul cu Republica Moldova și, în ultimii ani, localurile cu branding moldovenesc. Ambele categorii ajung la București folosindu-se de legăturile pe care le au în capitala României.

Numărul mare și diversitatea socio-demografică, dar și permeabilitatea identitară față de România au avut ca efect apariția mai multor grupuri de basarabeni adunați mai mult în jurul unor evenimente, activități sau rețele de cămin, decât a unor similitudini etnice sau identitare. Puterea legăturilor din aceste grupuri scade pe măsura trecerii timpului de la momentul venirii în București; de aceea putem spune că există mai multe mici comunități de basarabeni bucureșteni.

SURSELE ÎNTOCMIRII FIȘEI:

- Referințele bibliografice citate
- Interviuri realizate cu locuitori ai Bucureștiului originari din Republica Moldova
- Fișe de observație
- Site-urile organizațiilor basarabene
- www.gorobic.com